

ZÁUJMOVÁ ČINNOSŤ A IKT KOMPETENCIE EDUKÁTORA

Burger Vladimír

Katedra fyziky, FHPV, Prešovská univerzita v Prešove, SR

Abstrakt

Autor článku sa zaoberá možnosťami efektívneho využitia IKT pri vzdelávaní a v oblasti záujmovej činnosti. Venuje sa otázkam potrebných kompetencií v uvedených oblastiach a ich optimálnemu využitiu na dosiahnutie požadovaných cieľov.

Abstract

The author deals with the possibilities of effective use of ICT in education and in the field of extra-curricular activities. He also discusses the issues of the necessary competencies in the above mentioned field and their optimal use to reach the set aims.

Úvod

Čoraz viac sa v súčasnosti využívajú informačné a komunikačné technológie (IKT), čo zároveň vyžaduje na ich využívanie aj získanie kľúčových kompetencií. V súčasnej škole a vzdelávaní je potrebné, byť zdatným aj v práci s IKT a vedieť ju efektívne využívať. Informačná spoločnosť vyžaduje zmeny na všetkých stupňoch vzdelávania, a v ich aplikácii v príprave a v praxi.

Kompetencie

“Kompetencie” je termín používaný na vyjadrenie potrebnej “kvalifikácie”, akú by mal mať pracovník pre určitú oblasť či odbor činnosti. Pod kompetenciami sa rozumejú nielen odborné znalosti, ale aj vhodné zručnosti a psychické schopnosti. V tom sa pojem kompetencie líši od pojmu kvalifikácia, ktorú zvyčajne vyžadujeme na plnenie určitých činností a opierame sa pritom o predpísaný stupeň vzdelania.

Hrmo, Turek (2003, s.12) uvádzajú: „Kompetencia je správanie (činnosť alebo komplex činností), ktoré charakterizuje vynikajúci výkon v niektorej oblasti činnosti“.

Inovačný proces, ktorý prebieha aplikáciou IKT do vzdelávania, si vyžaduje zhodnotiť klady, ale aj riziká, ktoré môžu za určitých okolností znegovať pozitívny prínos IKT. Dnes je stále ešte možné konštatovať, že užívatelia nedostatočne, necielene a niekedy vôbec nevyužívajú informačné technológie, alebo majú ešte nedostatočné kompetencie IKT využívať.

Pre efektívny výkon je potrebné mať a rozvíjať kľúčové kompetencie, za ktoré sa považuje aj schopnosť pracovať s modernými informačnými technológiami, zručnosti pracovať s osobným počítačom, ako aj s internetom, využívať informačné zdroje a informácie. Kľúčové kompetencie sú najdôležitejšie kompetencie, ktoré umožnia úspešne sa vyrovnávať so zmenami v živote.

Európsky kvalifikačný rámec ukazuje, (Podľa Komisie a Rady EÚ, Celoživotné vzdelávanie a kľúčové kompetencie, November 2005) akú dôležitosť spoločnosť prikladá kľúčovým kompetenciám na všetkých stupňoch, úrovniach a oblastiach učenia sa.

IKT kompetencie

Informačná a komunikačná gramotnosť (digitálna gramotnosť) je schopnosť komplexne ovládať a využívať IKT. To samozrejme zahŕňa aj vyhľadávanie informačných zdrojov a dokumentov, spracovanie a triedenie informácií, prenos súborov, komunikáciu, a iné. Pod pojmom „informačné a komunikačné kompetencie“ rozumieme základné kompetencie života v informačnej spoločnosti, orientáciu v aktuálnych trendoch v oblasti informačnej vedy najmä z hľadiska využívania moderných informačných technológií v procesoch sprístupňovania elektronických informačných zdrojov. V súčasnosti sa IKT kompetencie stali častou všeobecného vzdelania.

Kompetencie na úrovni ovládania príslušných IKT určuje systém ECDL (European Computer Driving Licence) - jednotný štandardizovaný systém testovania počítačovej gramotnosti ako systém zisťovania a preukazovania schopnosti zvládnuť základné informačné technológie a znalosti, resp. zručnosti pre ovládanie osobných počítačov a bežných počítačových aplikácií. Bol stanovený minimálny okruh znalostí, ktoré sú potrebné na efektívne využívanie základných informačných technológií, neskôr sa rozvinul systém ECDL aj pre kvalifikáciu pokročilej a špecializovanej úrovni počítačovej gramotnosti.

MŠ SR zapojilo do Pracovného programu Európskej komisie „Vzdelávanie a odborná príprava 2010“, s cieľom vypracovať a implementovať komplexnú vzdelávaciu stratégiu, tak aby sa vytvoril otvorený systém celoživotného vzdelávania. Výročná správa Ministerstva školstva Slovenskej republiky za rok 2005, o napĺňaní cieľov pracovného programu Európskej komisie -Vzdelávanie a odborná príprava 2010 pomenováva tieto ciele:

- Kľúčové kompetencie učiteľov, potrebné na dosiahnutie cieľov Milénia;
- Kľúčové kompetencie učiteľov, potrebné na dosiahnutie cieľov Libanonskej stratégie vo vzdelávaní a Národnej Libanonskej stratégie SR;
- Akú časť kompetenčného profilu učiteľa saturuje základná príprava na VŠ;
- Aké kompetencie je potrebné obnovovať a budovať v rámci celoživotného vzdelávania pedagógov;

(<http://www.minedu.sk/index.php?lang=sk&rootId=80>)

Informačná spoločnosť vzhľadom na vzdelávanie kladie požiadavky na jednotlivca, aby sledoval rýchly rozvoj výpočtovej techniky, informačných sietí a multimediálnych prostriedkov. Aby si čo najrýchlejšie vybral a získal informáciu, spracoval ju a ponúkol, či presadil jej ďalšie využitie. Úspešnosť učiteľa, ako aj študenta závisí nielen od odbornej úrovne, ale aj od ich komunikačných a informačných schopností – treba vedieť v prospech výsledkov svojej činnosti argumentovať alebo naopak, vedieť posúdiť a ak treba aj akceptovať argumenty druhých. Ovládanie IKT vrátane schopností využívať ich ako informačného a komunikačného prostriedku by malo byť medzi učiteľskými kompetenciami na poprednom mieste, pretože technika a digitálny obsah nezabezpečia sami o sebe očakávanú, potrebnú a nevyhnutnú zmenu tradičnej školy na modernú školu.

Inovácie v dôsledku vplyvu IKT na vzdelávanie si vyžadujú zhodnotiť nielen klady, ale aj riziká, ktoré môžu za určitých okolností pozitívny prínos IKT aj znižovať, keď sa nevhodným využívaním IKT môžu spôsobiť škody a naopak vhodné využitie môže byť prínosom pre celý vzdelávací proces. Dnes je stále ešte možné konštatovať, že učitelia nedostatočne, necielene a niekedy vôbec nevyužívajú informačné technológie vo výučbe, resp. majú ešte nedostatočné kompetencie pre využívanie IKT. Ovládanie IKT ako informačného a komunikačného prostriedku by malo byť medzi učiteľskými kompetenciami na poprednom mieste, pretože samotná technika a digitálny obsah nezabezpečia sami o sebe očakávanú, potrebnú a nevyhnutnú zmenu tradičnej školy na modernú školu.

Záver

Zvlášť zvyšujúci sa podiel využívania IKT a Internetu v súčasnom školstve je dôvodom venovať odpovedajúcu pozornosť aj vplyvu IKT v oblasti vzdelávania a v záujmovej činnosti. Významný podiel na získavaní znalostí nadobúdaných žiakmi vo výučbe majú súčasné počítačové technológie, ale len ak sú náležite a odpovedajúco využívané. Dominantné postavenie v procese vyhľadávania, získavania, spracovania informácií a v procese komunikácie získal Internet. Informačná spoločnosť prináša mnoho kladov, ale aj rizík, ktoré nemožno ignorovať. V oblasti vzdelávania musí byť edukátorom jasné, že nevhodné využívanie technológií môže za istých okolností ich pozitívny prínos úplne eliminovať. Jedna z možností smeruje predovšetkým k tomu, aby edukátor získal požadované kompetencie potrebné pri uplatnení sa v informačnej spoločnosti.

Článok vznikol s podporou projektu KEGA č. 3/4114/06 „Rozširovanie edukačných kompetencií pedagogických pracovníkov“.

Literatúra

- 1 HRMO, R., TUREK, I. 2003: Kľúčové kompetencie I. STU Bratislava, ISBN 80-227-1881-5.
- 2 SPODNIAKOVÁ-PFEFFEROVÁ, M.: K problematike využívania IKT vo vyučovaní fyziky. In: Zborník z medzinárodnej vedecko-odbornej konferencie Učiteľ prírodovedných predmetov začiatkom 21. storočia. Prešov: FPV PU, 2006. s. 222 – 224. ISBN 80-8068-462-6.
- 3 ŠEBEŇ, V. a kolektív: Príprava učiteľov prírodovedných predmetov 2000 Science teacher Training. Príprava učiteľov prírodovedných predmetov 2000. UMB Mateja Bela - Tempus Phare Project SJEP - 09272 - 95, 1999.
- 4 ŠEBEŇOVÁ, I.: Možnosti podpory vyučovania technickej výchovy pomocou Internetu a multimediálnych programov. In: Technické vzdelávanie ako súčasť všeobecného vzdelania. Banská Bystrica: UMB FPV, 2004, s.352-356. ISBN 80-8083-040-1.
- 5 ŠTERBÁKOVÁ, K.: Metody aktywizacji dzialalnosci pozaszkolnej uczniów. (Aktivizačné metódy mimoškolskej záujmovej činnosti žiakov) In: Czlowiek w procesie wychowania. Współczesne dylematy pedagogiki. - Lublin : Wydawnictwo naukowe Wyzszej Szkoły Ekonomii i Innowacji, 2008. s. 107-118. ISBN 978-83-925024-7-0.
- 6 ŠTERBÁKOVÁ, K.: Využitie informačno - komunikačných technológií vo výučbe fyziky. In: Zborník z medzinárodnej vedecko-odbornej konferencie Učiteľ prírodovedných predmetov na začiatku 21. storočia. FHPV PU Prešov 19. a 20. január 2006, s.218-222. ISBN 80-8068-462-6.